

Läroarutbildningen
Uppsats 15 hp
SSV71L (Svenska 91-120hp), Svenska IV, moment 3
Vårterminen 2009

”Den enda olycka som finns i världen är de vita”

En studie i symboler och intertextualitet i

Toni Morrisons roman *Älskade*

Handledare

Lennart Leopold

Författare

Patrik Carlsson och Nina Lindekrantz

”Den enda olycka som finns i världen är de vita”

En studie i symboler och intertextualitet i Toni Morrisons roman *Älskade*

Abstract

Syftet med den här studien är att ta reda på hur symboler och intertextualitet kan tolkas i romanen *Älskade*, skriven av Toni Morrison. Metoden som använts har varit närläsning, där texten har granskats ingående för att finna symboler. Även en läslogg har upprättats, där reflektioner angående symbolerna och intertextualitet nedtecknats. Utifrån detta och med hjälp av passande litteratur har symbolerna tolkats i de sammanhang de dyker upp i. Symbolerna har även förknippats med romanens karaktärer för att få fram deras personlighet. Resultatet av detta visar att två teman har hittats: *förtryckta känslor* och *längtan efter något annat*. Teman som förknippas med den situation som slaverna levde under, när romanens handling utspelar sig i 1800-talets Amerika, då slaveriet var mycket utbrett i Södern. Nutid i romanen är 1874, med analepser som sträcker sig upp till 25 år tillbaka i tiden. Intertextualiteter som har framkommit har tolkats från författarnas egna litterära bagage. Det som framkommer är att det är mycket i romanen som ekar från andra romaner och filmer. Omvänt är det också en del som tyder på att andra texter och filmer är influerade av *Älskade*. Detta medför att romanen sätts in i ett större perspektiv.

Ämnesord:

Symboler, intertextualitet, tolkning, förtryck, Morrison, *Älskade*

Innehållsförteckning

1. Inledning med analys och frågeställningar	5
1.1 Författarporträtt.....	6
1.2 Romanens handling.....	6
1.3 Slaveriet i Amerika	7
2. Forskningsbakgrund	7
2.1 Nykritikens närläsningmetod	8
2.2 Hermeneutik.....	8
2.3 Symbolik och symboler	9
2.4 Intertextualitet.....	11
3. Metod och material.....	12
3.1 Metodbeskrivning	12
3.2 Genomförande och uppläggning.....	12
3.3 Urval	13
4. Analys	13
4.1 Tingsymboliken	14
4.1.1 Blommor.....	14
4.1.2 Båten.....	15
4.1.3 Diamanter	15
4.1.4 Huset.....	15
4.1.4.1 Källaren	16
4.1.4.2 Köket	16
4.1.4.3 Rummet	17
4.1.4.4 Trappan.....	17
4.1.5 Socker och sötsaker	18
4.1.6 Trädet	18
4.2 Djursymboliken.....	20
4.2.1 Råttor	20
4.2.2 Tuppar	21
4.3 Elementärsymboliken	21
4.3.1 Elden.....	21
4.3.2 Vattnet	22

4.4 Färgsymboliken.....	23
4.4.1. Gult.....	23
4.4.2 Lavendelblått.....	24
4.4.3 Orange.....	25
4.4.4 Rött.....	25
4.4.5 Skärt.....	27
4.4.6 Svart.....	27
4.5 Intertextuella röster i romanen.....	28
5. Diskussion.....	31
5.1 Symboler.....	31
5.2 Intertextualitet.....	35
6. Metoddiskussion.....	36
7. Sammanfattning.....	37
Källförteckning.....	39

1. Inledning med analys och frågeställningar

När en författare får Nobelpriset, skapas ett större intresse för denne. År 1993 fick Toni Morrison Nobelpriset i litteratur. Anledningen till att vi, författarna av denna studie valt att analysera romanen *Älskade* är att vi fascinerats av dels handlingen, där människoöden skildras under och efter slaveriets tid i 1800-talets Amerika och dels av att symbolerna är så påfallande i denna roman. Morrison använder sig av symboler, vilket för den enskilde läsaren kan närläsas och tolkas. Just symbolerna och även intertextualiteten är gemensamma intressen för oss. Tankarna som ligger till grund för titelcitaten (104) utgår ifrån de vitas behandling av de svarta, hur de förtryckte den svarta rasen. Under tolkningen av symbolerna framkom ett mönster som vi kopplade till titeln: förtryckta känslor. Under läsningen av romanen såg vi dessutom samband med andra texter och genrer, varför vi valde att även behandla begreppet intertextualitet.

Förutom syfte och frågeställningar kommer det här, för att lättare kunna bilda sig en uppfattning om romanen och om författaren, även ges en sammanfattning av romanens handling och författarens liv. Det kommer också att tas upp fakta om slaveriet som är högaktuellt i romanen.

Syftet med studien är att undersöka hur symboler kan tolkas och om det kan skönjas intertextualitet i romanen.

Frågeställningarna är följande:

- * Vad kan de hittade symbolerna betyda i de sammanhang där de förekommer?
- * Hur kan våra symboler i romanen förknippas till de olika karaktärerna och vad betyder detta?
- * Kan man skönja intertextualitet i romanen och vad betyder i så fall detta för romanen?

1.1 Författarporträtt

Toni Morrison, född Chloe Anthony Wofford, föddes 1931 i Lorain (Ohio). Hon växte upp som ett av fyra barn i en svart arbetarklass familj. 1970 debuterade hon som romanförfattare med romanen *De blåaste ögonen* (*The Bluest Eye*). Många av hennes romaner skildrar de svartas liv i Amerika. Förutom författarskapet verkar hon också som föreläsare, kritiker och förlagsredaktör, specialiserad på afroamerikansk litteratur. För romanen *Älskade* (*Beloved*) fick hon 1988 Pulitzerpriset (http://sv.wikipedia.org/wiki/toni_Morrison). 1993 blev hon den första svarta kvinna som fått Nobelpriset med motiveringen: "Som genom en romankonst präglad av visionär kraft och poetisk pregnans levandegör en väsentlig sida av amerikansk verklighet" (<http://www.svenskaakademin.se/web/Pristagarna.asp>).

1.2 Romanens handling

Året är 1873, åtta år efter slaveriets avskaffande. Huvudpersonen Sethe, en svart kvinna lever i romanens inledning i ett hemsökt hus med sin dotter Denver norr om Ohiofloden. Hit flydde hon 18 år tidigare med sina tre barn och gravid med sitt fjärde från Kentucky och den plantage Sweet Home, där hon hölls som slav. Hon blev upphunnen av de vita och försökte ta livet av sina samtliga barn för att dessa skulle slippa bli slavar. Hon såg döden som en bagatell i jämförelse med det liv de svarta tvingas utstå som slavar. Hon lyckades bara ta död på sin tvååriga dotter. Det är dennas ande som spökar i det hemsökta huset. Spökandet får till följd att hennes söner flyr hemifrån, vilket gör att Sethe och Denver blir lämnade ensamma. Detta innan en slav från samma plantage vid namn Paul D dyker upp och skrämmer bort anden. Även en ung kvinna, utan minne av sitt förflutna och som påstår att hennes namn är Älskade anländer till huset. Just *Älskade* är det namn som Sethe tidigare lät rista in på sin dotters gravsten. Sethe förstår att det är hennes döda dotter som har återvänt från de döda och stor del av det resterande i romanen beskriver en mor som gör allt för att skydda denna dotter.

1.3 Slaveriet i Amerika

”Slaveri innebär att en människa (*slav*) kan ägas och behandlas som egendom av en fri person” (<http://sv.wikipedia.org/wiki/Slav>), vilket kan innebära att slaven bland mycket annat piskas. I juridisk bemärkelse saknar slaven rättshandlingsförmåga. Ägaren kan förfoga över slaven efter egna önskemål och kan även överlåta äganderätten till någon annan genom försäljning (<http://sv.wikipedia.org/wiki/Slav>).

Dick Harrison (2008) säger att slaveriet i Norra Amerika självdog eller förbjöds i nordstat efter nordstat under de första decennierna under 1800-talet. I sydstaterna däremot, där utbredningen av bomullsfält krävde mer och mer arbetskraft accelererade slaveriet under samma period. I Kentucky, där en del av romanens karaktärer var stationerade på en plantage, var det år 1850 så mycket som 95.5 procent av den svarta befolkningen som var slavar, vilket visar att nästan alla människor med svart hudfärg var ofria. Vid amerikanska inbördeskrigets utbrott 1861 fanns det i Södern cirka 4 miljoner slavar. Inbördeskriget startade till stor del, på grund av att nordstaterna ville avskaffa och sydstaterna ville behålla slaveriet. Vid krigets slut 1865 avskaffades slaveriet (Harrison *Slaveri 1800 till NUTID* 2008: 129).

2. Forskningsbakgrund

Under kommande rubrik ger vi fakta om Nykritikens närläsningmetod, som är vår metod i arbetet och tolkningsläran hermeneutik, som behövs som bakgrundsinformation, för att man som läsare ska få grepp om vad det innebär med tolkning, som vi genomgående använder oss av i studien. Även symboler och Intertextualitet är begrepp som tydliggörs och som är viktiga för att uppnå syftet och för att kunna besvara uppsatsens frågeställningar. Vi skulle, för att kunna sätta den här studien i ett större perspektiv, vilja ha fått fram mer om Toni Morrison i samband med hennes sätt att använda symboler. Detta är tyvärr något som vi, trots idogt letande i litteratur och via nätet inte lyckats hitta.

2.1 Nykritikens närläsningmetod

Inom nykritiken används en metod som kallas närläsning. Det är en läsning som är väldigt noggrann och kritisk (Leif Eriksson och Christer Lundfall *Litteratur och litteraturvetenskap* 2002:92). Den är inriktad bl.a. på att hitta metaforer och symboler. Vidare grundar den sig på att texten ska ses som en helhet av form och innehåll (Kaj Berseth Nilsen m.fl. *Att möta texten* 1998:22). ”Bakom nykritikernas ingående studier av enskilda texter ligger en föreställning om att läsningen av en text utgör ett möte mellan text och läsare, där läsarens uppgift är att leva sig in i textens tanke- och uttryckssätt – att låta texten tala. Texten får således ett slags subjektstatus; den *vill* läsaren något” (Berseth Nilsen m.fl. 1998:23).

2.2 Hermeneutik

Staffan Bergsten (2002) menar att begreppet hermeneutik är en metod i vilken läsaren förklarar och utlägger för att nå en djupare förståelse av texten, det finns ett samförstånd, en kommunikation mellan texten och läsaren i vilken det krävs av läsaren att tolka texten, vad som kan tänkas sägas mellan raderna. Läsaren är en medskapare som i sitt förhållande till texten utövar en tolkning, interpretation, av texten; tolkaren kan tänkas gå in emellan texten för att klargöra dess betydelse. ”Att tolka är att förmedla mening till någon annan för större förståelse.” Det är en ”mental aktivitet, en förståelseprocess hos den som tolkar, dels för något som är det konkreta resultatet av denna aktivitet, det vill säga tolkningen utformad och framlagd i tal eller skrift ” [...] Tolkningen ger en ny text om den text som är given” (Bergsten *Litteraturvetenskap* 2002:190).

Claes-Göran Holmberg och Anders Ohlsson (1999) betonar vikten av symboltolkning då de säger ”Att undersöka om en text innehåller symboliska element är ofta avgörande för tolkningen” (Holmberg och Ohlsson *Epikanalys* 1999:59).

För att utläsa symboler i litterära verk, krävs tolkning och förståelse vilket inte alltid är givet av texten, så ”att tolka en text kan kräva både eftertanke och metod” (Lennart Hellspong och Per Ledin *Vägar genom texten* 1997:220).

Bergsten (2002) säger att tolkning är en avancerad form som ska leda till en betydelse, han kallar det en kognitiv process i vilken allt ifrån tankar, känslor, egna erfarenheter, kunskap och intuition, till uppmärksamhet och egna upplevelser ligger till grund för vilken metod läsaren väljer att utföra. Processen måste klargöras i tolkningen av texten i sig, i vilken faktorer har styrt och samverkat till den litterära tolkningsakten. Tolknningen ska sedan formuleras, presenteras och tolkas för andra läsare. Bergsten poängterar att ”ingen tolkning är given, då tolkningsprocessen beskrivs och analyseras utifrån ett subjektivt perspektiv. En litterär text skapar mening i interaktionen med sina kontexter” och han vidareutvecklar med att ”tolkningen av en och samma text kan kombineras och associeras i det oändliga på grund av våra olika tankemönster (Bergsten 2002:195). Vi kopplar detta till Hellspong och Ledin (2006) som har samma tankar:

För att komma åt ordens mening måste vi utnyttja våra förkunskaper och vår fantasi (219).

[---] Och eftersom vi har olika utgångspunkter för vårt sätt att skapa mening, så kan tolkningarna skifta med vilka vi är (220).

Hellspong och Ledin 1997:219- 220

2.3 Symbolik och symboler

En vetenskapsman som använde sig av symbolernas inre värde var en man vid namn Carl Gustav Jung (1875-1961). Han påstod att symboler förekommer och uppträder både i tankar och känslor i symboliska handlingar och situationer” (Jung *Människan och hennes symboler* 1992:55).

Lillebeth Nordqvist (2001) är drömtydare och har som förebild, just C. G. Jung och influeras av hans tankegångar vad gäller såväl drömtydning som symboltolkning, för det är i våra drömmar som symbolerna framträder och ger sig uttryck ur vårt omedvetna. Hon hänvisar till Jung då hon säger att bilder även används i vårt dagliga liv, som till exempel i litteraturen (Nordqvist *Drömskolan* 2001: 25-26).

Lori Reid (1996) är även hon drömtydare och också influerad av Jungs symboltolkning. Också hon hänvisar till honom då hon säger att drömsymboler ger oss lärdom om oss själva och att dessa symboler är meddelanden från det undermedvetna (Reid *Förstå dina drömmar* 1999).

En viktig aspekt när det gäller symboliken är vad Anne Heith (2006) säger: ”En knäckfråga är om det är författarens bruk av symboler som gör en text symbolisk, eller om det är läsarens tolkning att vissa inslag är symboliska som skapar symboliken” (Heith *Texter-medier-kontexter* 2006:210).

Definitionen av ordet symbol inom litteraturen är: ”tecken där uttryck och innehåll hör nära ihop” (Kenneth Åström *Termlexikon i litteraturvetenskap: från A till Ö*. 2008:113). Symboler har i alla tider varit tolkningsredskap i fråga om vad de kan stå för och hur deras budskap kan tolkas (Nordqvist 2001:17). De kan vara olika former av saker eller ting vilka kan stå som budskap eller beskrivningar av varierande sort: ett ord, ett namn eller kanske en bild, något välbekant men som har speciella bibetydelser vid sidan av sin konventionella d.v.s. normala, och uppenbara mening. Symbolen rymmer något mer som ligger dolt under ytan, något vagt, okänt eller förborgat, med andra ord, ett hemligt budskap eller tecken, en framtidsvision; man känner till själva symbolen i sig, men egentligen inte dess symboliska innebörd, det vill säga bakgrunden till bildens uppståndelse. Ett ord eller en bild är symbolisk när dess uppenbara och närliggande betydelse har en vidare omedveten aspekt, som aldrig noggrant är definierad eller är fullt förklarad (Jung 1992:20). Symbolen står alltid för någonting utöver sin närliggande och omedelbara betydelse (Jung 1992:55). Jung säger också att symboler är livliga och meningsfulla och en integrerande del av det omedvetna (Jung 1992:47). Symbolerna gör att människans djupaste längtan tillfredsställs då livets mening förklaras (Jung 1992:102). Jung ger exempel på hur en symbol kan ta sig uttryck och ge en individ tecken om någonting. Han själv hade en dröm om ett hus, i vilket det fanns ett laboratorium och ett bibliotek. Han befann sig plötsligt i detta bibliotek, där han hittade en bok, vackert illustrerad med bilder av symboler, alltså en symbolbok. Boken visade sig vara en mycket snarlik kopia till ett pergamentband, som han några veckor senare fick på posten. Boken som symbol visade hans vidare intresseområden som symboltolkare och psykolog.

Laboratoriet symboliserade hans dolda talanger. Huset i sig var alltså en symbol för Jungs personlighet (Jung 1992:53-54).

Gällande *färgsymboliken* så sägs det att olika färger kan påverka människans psyke med sina egna uttrycksvärden, det vill säga, att olika personer gillar eller ogillar olika färger, varför de har varierande tolkningar för den enskilde individen. Det bör också beaktas att alla människor inte ger färgerna samma affektiva laddning och inte heller delar in dem på samma sätt (Hans Biedermann *Symbollexikonet* 1991: 136).

2.4 Intertextualitet

Inom den komparativa litteraturforskningen försökte man fastställa författarens influenser han haft när han skrivit sitt verk: ”Vilka tidigare eller samtida författare hade påverkat honom stilistiskt, berättartekniskt, tematiskt eller på något annat sätt? Man talade om ekon, intryck, källor och inflytanden” (Holmberg och Ohlsson 1999:47).

Litteraturfilosofen Julia Kristeva myntade begreppet *intertextualitet* med teorin om att ”andra och tidigare texter i samhället påverkar den aktuella texten och att detta är avläsbart i dess struktur” (Boel Englund och Per Ledin *Teoretiska perspektiv på sakprosa* 2003: 210). Kristevas syn på intertextualitet hör även samman med dialogen, där hon säger att den intertextuella relationen alltid finns mellan två texter eller yttranden (Englund och Ledin 2003:207). Något som också behandlas i Hellspong och Ledin (1997) där det sägs, att ingen text är något helt för sig. Istället för den ett slags dialog med andra texter som den återskapar, lånar ur, omformar, replikerar på, vänder sig mot eller knyter an till. Dessa utgör en intertextuell kontext (Hellspong och Ledin 1997:56).

En fransk kritiker och författare vid namn Roland Barthes påstod att intertextualitet redan finns i vårt språk och att ”alla texter är vävda av tidigare texter [---]” (Englund och Ledin 2003: 211). Heith (2006) säger att ”Vid en läsning förflyttar sig således en läsare mentalt mellan olika texter som aktualiseras av den text som läses. Olika texter kan aktualiseras exempelvis genom återbruk av inslag ur andra texter, allusioner på andra verk, parodi, satir” och Barthes sa även att ”texter är

intertexter i att läsare hela tiden kan aktivera nya intertextuella relationer i sin läsning” (Heith 2006:208).

Heith (2006) betonar också att olika läsares läsning av en och samma text bidrar till olika intertexter (Heith 2006:208). Något som kan förknippas med vad både Eriksson och Lundfall (2002) säger om att ”vår förståelse vilar på ett litterärt bagage- vårt eget” (Eriksson och Lundfall 2002:99) och vad Holmberg och Ohlsson (1999) framhäver att ”det är den enskilde läsaren eller tolkaren som i sitt möte med en text utifrån sin litterära kunskap avgör vad som för honom eller henne är textens intertextuella laddning” (Holmberg och Ohlsson 1999:47).

3. Metod och material

I följande avsnitt kommer det att presenteras val av metod och dess genomförande, samt urval av ingångar till analysen.

3.1 Metodbeskrivning

För att utläsa symboler i litterära verk, krävs tolkning och förståelse vilket inte alltid är givet av texten, så ”att tolka en text kan kräva både eftertanke och metod” (Hellspong & Ledin 1997:220). Metoden som kommer att utnyttjas är närläsning och tolkning av olika symboler i romanens text. Texten granskas ingående för att hitta tolkningsbara symboler i syfte att utreda betydelsen av dessa.

3.2 Genomförande och uppläggning

När vi läst romanen första gången fick vi helheten med dess handling klar. Den andra läsningen, som var mer koncentrerad, med närläsning av texten och ett upprättande av en läslogg, gjordes med syfte att hitta ingångsvinklar till analysen. Det blev då uppenbart att fastna för det syfte och de frågeställningar som ligger till grund för arbetet. Detta har tillsammans med aktuell litteratur utmynnat i kommande analys.

3.3 Urval

Anledningen till att just symbolerna och intertextualiteten valts att analysera och att de sågs som lämpliga ingångar, för att kunna skriva en någorlunda diger analys, är dels för att symboliken vid den första läsningen av romanen är så påtaglig. Just att undersöka om en text innehåller symboliska element är ofta avgörande för tolkningen (Holmberg och Ohlsson 1999:59).

Vad som ytterligare gör romanen intressant för författarna av denna studie är att den återspeglar såväl äldre som nyare alster både inom litteratur som i film. Vi vill påpeka att den intertextualitet som behandlas i romanen endast utgått ifrån våra egna reflektioner och kunskaper. Detta kan förknippas med vad Holmberg och Ohlsson (1999) säger om att ”det är den enskilde läsaren eller tolkaren som i sitt möte med en text utifrån sin litterära kunskap avgör vad som för honom eller henne är textens intertextuella laddning” (Holmberg och Ohlsson 1999:47).

Vi reflekterade över att delar av romanens handling, karaktärer, och platser ekar av andra texter. Något som Heith (2006) behandlar: ”Vid en läsning förflyttar sig således en läsare mentalt mellan olika texter som aktualiseras av den text som läses. Olika texter kan aktualiseras exempelvis genom återbruk av inslag ur andra texter, allusioner på andra verk, parodi, satir” (Heith 2006:208).

4. Analys

I analysen som följer har vi valt ut symboler i och intertextualiteter med romanen. Symbolerna är uppdelade i tingsymbolik, djursymbolik, elementärsymbolik och färgsymbolik. I vissa fall kan en symbol betyda mer än en sak. Färgen rött kan t.ex. stå för passion, kärlek och djup vänskap, men samtidigt i kontrast för vrede, ilska, hat och ursinne. Det är *hur* vi tolkat de olika symbolerna i sammanhanget som ligger till grund för vår analys. Målsättningen är att försöka se symbolernas samband i de sammanhang de nämns och se vilka symboler som kan kopplas till olika karaktärer i romanen. Tankarna kring symbolerna utgår från under vilka förutsättningar karaktärerna i boken lever i och efter slaveriets tid i Amerika. Analyseras gör också texten utifrån tanken om det går att finna Intertextualitet med andra texter och vad de i så fall betyder för denna roman. Dessa är

indelade i underrubriker som lyder: Intertextualitet med romaner, filmer och Tv-serier samt ordspråk.

4.1 Tingsymboliken

Romanens titel på engelska är *Beloved*. I *Oxford Advanced Dictionary* (1997) ges betydelsen först som ett adjektiv: beloved; loved very much (älskad; väldigt mycket älskad) och den andra betydelsen ges som substantiv: a person who is loved very much by somebody; (A.S Hornby *Oxford Advanced Learner's Dictionary* 1997:129), en person som är mycket älskad (egen översättning). Namnet symboliserar Sethes dotter Älskade som givits namnet på grund av Sethes kärlek för henne. Då Älskade ger sig till känna i huset och flyttar på lådor och bänkar, säger Denver att "Hon har en väldig kraft för att vara så liten". Sethe svarar: "Inte större än min kärlek till henne var" (13). Kärleken till Älskade är alltså större än allt annat och hon älskar sin dotter än, trots att hon är ett spöke. Om man läser mellan raderna, kan man se hur förlusten av dottern, smärtan av att inte ha sin dotter hos sig, påverkar Sethe. Älskade är med andra ord mycket älskad av sin mamma.

4.1.1 Blommor

Blommor hänger ihop med glädje och hopp, lycka och framgång (Reid 1999:33). Då läsaren får reda på Paul D: s resa mot Nordstaterna blir han rådd av cherokeeserna att följa de tre blommorna, och använda dem som vägvisare. Då de tar slut har han nått resans mål (130). Blommorna i sammanhanget kan symbolisera hans resa mot Nordstaterna där slavar är fria. Lyckan finner han hos Sethe på 124 Bluestone Road. Hans framgång är att han lyckats ta sig ifrån sydstaterna, och med glädje och hopp hittar han slutligen Sethe. Då har det gått 18 år sedan han sist såg henne.

Blommorna får också sin plats med Älskade, som undrar "om det finns blommor i mörkret" (139). En tolkning kan vara om hon undrar om hon kan uppnå lycka, glädje och hopp hos sin mamma, Sethe. Men eftersom Älskades Jag är svart, kan det kanske även tolkas som att hon undrar om hon har en god sida. När Sethe berättar om sin tid på Sweet Home drar hon sig till minnes om "såna där stora röda blommor" (215). Den röda färgen kan här liknas vid kärlekens färg, då Sethes glädje och lycka i denna period är att hon har alla sina barn hos sig.

4.1.2 Båten

Båten är en farkost och faller under kategorin transporter, det vill säga framsteg i livet. En båt som glider fram över stilla vatten, betyder att allt är ”lugnt” i ens liv (Reid 1999:48).

Då Sethe har fött Denver träffar hon en man vid namn Stamp Paid som fraktar slavar över Ohio-floden. I en båt transporterar han Sethe och babyn över den lugna floden, där de senare blir omhändertagna av en kvinna vid namn Ella (106). Båten kan i sammanhanget symboliseras som Sethes farkost i hennes livsresa från det gamla livet på Sweet Home, till det nya, som innebär Bluestone Road, där hennes barn väntar (107). Floden är dessutom lugn och kan ge betydelsen av att det är lugnt i hennes själ. Resans mål är uppnått.

4.1.3 Diamanter

Diamanter symboliserar fullkomlighetens, renhetens och osårbarhetens kännetecken. Enligt folktron under den västerländska antiken kunde diamanten skrämja bort spöken, göra en människa osynlig och vinna en kvinnas ynnest (Biedermann 1991:81). När Älskade berättar om Sethe (237) finns det på dagen både diamanter och sköldpaddor i vattnet där hon är. Detta kan tolkas som att på dagen är Sethe skyddad från spöken, då hon både kan göra sig osynlig, vilket diamanten symboliserar och dra sig tillbaka i sitt skal likt sköldpaddan när fara föreligger. På natten däremot hör Älskade hur ”det tuggar och sväljer och skrattar”. Något som förknippas med spöket som förhäxar huset.

Tidigare i romanen frågar Älskade var Sethe har sina diamanter som hon ska ha i öronen (71). Detta kan tolkas som att Älskade tror att Sethe är osårbar. Hon svarar dock Älskade att hon inte har några, vilket visar på motsatsen. Något som bekräftas i slutet av romanen då Älskade suger livskraften av sin mamma.

4.1.4 Huset

Reid ger utifrån Jungs symboltolkning att hus kan vara liktydigt med en själ och ens kropp. Taket kan man betrakta som ens huvud eller hjärna (Reid 1999:74).

Då Paul D och Sethe går upp på ovanvåningen skiner solen in genom fönstren i snedtaket (30). I detta fall kan det tolkas som att Sethe faktiskt tillåter sin kropp blottas. I sammanhanget kan taket associeras till Sethes inre tankar då hon låter Paul D tränga in i hennes inre och för en gångs skull

låter någon annan ha ansvar för hennes bröst. Paul D får också se hennes träd, som hon har på ryggen (27). Det är inte vem som helst som fått se hennes träd och på så vis få känna hennes sorg från det liv hon lever.

Det sägs att Denver alltid har betraktat huset mer som en levande varelse än som en byggnad (40), vilket också märks, då huset är sorgset (18). Huset symboliserar Älskades själ "En varelse som grät, suckade, darrade och fick raseriutbrott" (40). Även Paul D lägger märke till detta fenomen då han i alla sina sinnen känner "att luften ovanför trappan var förhäxad och mycket tunn" (20). Huset har en egen vilja, och välter ut slaskhinkar, klatchar människor på baken och pustar skämd luft (12). Detta för att visa att vad som helst inte är tillåtet att göra i dettas rum (12). Efter Sethes och Paul D: s intima möte i sovrummet, just vid taket, Älskades hjärna och huvud, visar hon sin illvilja genom ett raseriutbrott och låter golvtilljorna skaka, huset kränga hit och dit och avger stampande ljud i golvet (28).

4.1.4.1 Källaren

Enligt Jung kan källaren beteckna det undermedvetna, en mörk dold del av ens personlighet där oron, rädslan och outvecklade talanger finns" (Reid 1999:74). Det är Denver som rör sig i detta plan av huset då hon letar efter Älskade, som gömmer sig i mörkret. Symboliken kan dras till Denvers personlighet som just i detta besök med mörkret möter sitt undermedvetna som kryper fram: hennes omedvetna personlighet, rädslan ger sig till känna. Hon känner plötsligt att hon inte har något jag längre. Hon är rädd för att bli lämnad och vill inte bli uppätet av mörkret (141). Samtidigt möter hon även en utvecklad talang: en styrka att vägra finna sig i att någon ska försvinna för henne igen (142).

4.1.4.2 Köket

Den mesta delen av handlingen utspelar sig i kärnan av huset, det vill säga köket. Detta betyder att köket är hemmets centrum. Om familjen sitter där och äter så visar det på att allt är bra och att man känner sig glad och nöjd med sig själv (Reid 1999: 89). Det är just i köket som Paul D förför Sethe och det är också i det ögonblick hennes personlighet börjar förändras. Tankarna om att bara släppa allt, "tränga in brådskan i vråna" och bara känna sig befriad från allt (27). Det är också i köket som de alla samlas för att äta frukost och kvällsmat. Sethe blir också gladare under tidens

gång då Paul D befinner sig i hennes liv, i hennes kök. Köket kan alltså symbolisera Sethes personlighet.

Det är även i köket som Älskade har sitt epicentrum. Det är där hon som spöke har sin kärna, varifrån hon hämtar sin ursprungliga kraft. Det är där hon flyttar på bord, stolar och skåp.

4.1.4.3 Rummet

Det finns också ett tomt rum, Baby Suggs sovrum. Olika rum kan ses ur olika aspekter i ens liv enligt Jung. Ett tomt rum visar på att det existerar ett tomrum i ens liv. Detta rum behövs fyllas ut med något som fångar ens intresse (Reid 1999:74). I sammanhanget kan tomrummet för det första vara det faktum att Baby Suggs är borta och något saknas i Denvers och Sethes liv, men det är just i detta tomma rum som Älskade senare också får sitt huvudsäte. Det är här hon som levande, personifierad, har sin källa, där hon hämtar kraft och styrka. Hon fyller ut rummet med sitt största intresse: hämnden på modern.

4.1.4.4 Trappan

Husets vita trappa (20) är en kärnpunkt i romanen. Trappan innehar symboliken av att ha styrka nog för att nå sina mål. När toppen är nådd vet man att man innehaft styrkan att nå detta mål. Beroende på hur besvärlig klättringen är, desto svårare har man att nå dit man vill i livet (Reid 1999:82). I början av romanen står Denver på nedersta trappsteget (21), sedan sitter hon på det (22). Detta kan tolkas som att Denver i sin livssituation bara är i början av sin klättring på väg mot nya mål i livet. Hon har ännu inte nått toppen, men är på väg dit. Målet kan tolkas vara att hon ska få tillbaka sin syster Älskade. Trappan målades vit för att Denver ”tyckte så mycket om den och skulle kunna se trappstegen för att ta sig ända upp” (180), Denver ”skulle hitta ända upp i mörkret dit ljuset från lampan inte nådde” (227). Denver får också kämpa i mörkret mot sin döda syster, för att rädda livet på sin mamma. Hon återgår hela tiden till denna trappa, som leder henne in i detta mörka rum. Det är också uppför denna trappa som Sethe för Paul D, där de älskar (30). Att de älskar just där kan i sammanhanget symbolisera, att deras liv varit en kamp och att de nu förenas i en gemensam styrka – kärleken.

4.1.5 Socker och sötsaker

Älskade har ett mycket stort behov av socker och sötsaker, och som läsare kan man bli lite frågande vad detta sockerintag kan ha för betydelse. Sockersöt är ett slanguttryck då någon är tillgjort söt, eller inställsam; att sockra har innebörden av ”linda in” eller släta över något; även rösten kan vara sockrad i bemärkelsen av att vara lismande och inställsam (Lillemor Swedenborg *Svensk synonymordbok* 2003). Även på engelska finns en liknande förklaring: *sockrig* (sugary) har betydelsen av att vara full av känslor med oärliga avsikter, seeming too full of emotion in a way that is not sincere (Hornby 2005:1535). Socker och sötsaker kan här kopplas till Älskades personlighet som har oärliga avsikter i sin roll som dotter, då hon har en baktanke att komma tillbaka från de dödas värld. Sockerintaget ger henne tydligen kraft att upprätthålla en falsk roll som dotter. Hon är inställsam och får genom sitt agerande som övergiven ung kvinna, Sethe och Denver att tycka synd om henne, och lindar på så sätt in dem i sitt spel. Älskade är alltså kärleksfull på ett falskt vis och som hämnd på Sethe suger hon livslusten ur henne:

Sethes ögon som var [...] döda [...] tomma [---] mamma kunde dö [---] (269) Ju större Älskade blev, desto mindre blev Sethe; ju klarare Älskades ögon blev, desto mindre blev de där ögonen [...] tills de var ett par smala springor av sömnlöshet. Sethe kammade sig inte längre och tvättade sig inte i ansiktet. Hon satt i stolen och slickade sig om läpparna som ett agat barn medan Älskade åt upp hennes liv, tog ifrån henne det och svällde och blev större och större [...] (277-278) Sethe var nerbruten, full med utslag, döende, snurrig, ändrade skepnad, hon var överhuvudtaget förgjord. (283)

Morrison *Älskade* 1988

4.1.6 Trädet

Trädets betydelse i romanen kan tänkas utgå ifrån Jungs teori om att trädet är människans psykiska växt som sker ofrivilligt och naturligt. Enligt Jung kan trädet spela en livsviktig roll i en människas liv och för henne ”tydligen besitta en egen själ och röst, och människan känner sig dela dess öde” (Jung 1992: 45). Det är en inre växt och mognad som endast kan påverkas av personligheten och följer ett långsamt, oemotståndligt speciellt mönster (Jung 1992:161).

Likheten kan ses med Paul. D, vars syn på träd var att de var inbjudande och trofasta och man kunde tala med dem om vad man ville. Trädet har här fått en personlighet och är också speciellt utvalt och det träd Paul. D hade valt gav han namnet Bror (31).

Trädet återspeglar flera av personligheterna i romanen. Det kanske mest gripande och talande är trädet på Sethes rygg, som efter misshandel av skollärarn, Garners efterträdande slavdrivare och dennes söner, fått märken som påminde om ett träd, ” Skollärarn lät den ene fläka opp ryggen på mig, och när det läktes blev det ett träd. Det växer där än”. Om detta träd står det vidare”hennes sorg och dess rötter, dess vida stam och slingrande grenar (27) Trädet och Sethe är en, förenade att dela samma livssjäl:

- ”Jag har ett träd på ryggen [---]” (24)
- ”Vad är det för träd du har på ryggen? Växer det nåt på ryggen på dig? Jag ser inget som växer på ryggen”
- ”Det finns där ändå [---] Som ett klarbärsträd. Med stram och grenar och blad till och med. Små små klarbärsblad. [---] Det kanske är bär på det nu, inte vet jag. (25)

Morrison *Älskade* 1988

Sethes ”träd” kan symbolisera hennes inre styrka då hon mot alla odds lyckades ta sig från Sweet Home:

Jag gjorde det. Jag fick ut oss allihop. Utan Halles hjälp också. Det var det första jag nånsin gjort på egen hand. Som jag bestämt mig för. Och det lyckades så som det var meningen. Vi kom hit. Vartenda ett av mina barn och jag själv med. Jag födde dom och fick hit dom, och det var ingen lycklig slump. Det var jag som gjorde det. Jag fick hjälp förstås, massor av hjälp, men ändå var det jag som gjorde det, det var jag som sa: *fortsätt* och *nu*. Det var jag som måste se mig för. Och använda mitt eget huvud. Men det var mer ändå. Det var ett slags själviskhet som jag aldrig hade känt till. Det kändes bra. Bra och riktigt.

Morrison *Älskade* 1988: 182

Sethe lever i en sorg efter mordet på sin dotter Älskade. Trädet är starkt, massivt och långlivat, men har även budskapet, att springer man vilse i en skog känner man sig förvirrad och vilsen och kanske har dåligt samvete för något (Reid1999: 117). Sethes personlighet framställs som stark, men hon är också mycket vilsen i sina känslor. Ett smärtefyllt minne som erinras; det dåliga samvetet av att ha lagt upp sig för stenhuggaren bland gravstenarna och att lillflickan aldrig fick någon riktig inskription på sin gravsten. (13) Hon sprang vilse någonstans på vägen, då hon valde att ställa sig på tå med särade ben, för att få en inskription gratis. Det skulle bara ta tio minuter för att få inristat de sju bokstäverna Ä-l-s-k-a-d-e (13). Ännu 18 år senare bekymrar det Sethe om hon hade gett stenhuggaren ytterligare tjugo minuter eller kanske en halvtimme, så kunde hela inskriptionen ha fått plats ”Min lilla älskade” (13). Eftersom skogen även omger Sethes hus kan det tolkas som att hon ständigt omger sig med sin sorg, smärta och dåliga samvete efter mordet, och tillika gravsättningen av sin dotter Älskade. Vilsen i sina känslor är hon också på sidan 15 där hon ”mindes de underbara suckande träden” istället för de pojkar som är upphängda där. Detta kan tyda på att hon blivit väldigt desillusionerad av allt hemskt hon upplevt i sitt liv och i den tid, slaveriets tid, hennes liv utspelar sig.

4.2 Djursymboliken

4.2.1 Råttor

Råttor står i förbund med djävulen och hans demoniska medhjälpare och har som uppgift att tjäna häxor för att skada troskyldiga människor. Det kan också vara ett djur som själar bosätter sig i. (Biedermann 1991:344). I romanen nämns råttan vid ett par tillfällen. Efter en fest som Baby Suggs anordnat tycker gästerna att hon varit alltför frikostig med all mat hon serverat, med tanke på under vilka omständigheter de fattiga svarta levde under. ”De viskade med varandra på sina bakgårdar om feta råttor, yttersta domen och oskäligen högfärd.” (157). Detta kan i sammanhanget tolkas som att gästerna tycker att Baby Suggs försökt skada dem genom högfärd vilket är en synd. På sidan 54 får man reda på att råttorna bet alla utom Denver, under fängelsetiden Sethe tillbringade efter att hon dödat sin tvååriga dotter. Något som kan ses som att Denver inte står i förbund med djävulen, som övriga fängelsekunder gör efter de synder de begått.

4.2.2 Tuppar

Tuppen är ett utpräglat maskulint symboldjur. Detta på grund av dess kampvilja och stridslust i revirstrider (Biedermann 1991:436). Paul D är bekymrad, då han berättar för Sethe om när tupparna tittade på honom, från tallen, där han gick förbi. Speciellt ogillade han en tupp vid namn Mister, som satt uppflugan på en tunna, som på en tron och stirrade på honom. Han tyckte till och med att han flinade åt honom (86). I sammanhanget kan detta tolkas som att Paul D hade mindervärdeskomplex. Han kände att han inte hade tillräcklig kampvilja såsom tuppen, underkuvad som han var som slav, att stå upp mot de vita slavägarna. Han säger också att Mister såg så fri ut och att han var både starkare och tuffare än honom själv (86). Han kände sig identitetslös i jämförelse med tuppen, som fick vara sig själv, vilket han kände att han själv inte fick vara. Ett samband med den röda färgen kan också hittas här. Det sägs att Mister hade en riktigt röd kam och det jämförs med Paul D: s hjärta som han själv inte ens ansåg sig ha och rött var det i vilket fall som helst inte (86). Något som tyder på bristen av energi och ilska att sätta emot sina överordnade.

4.3 Elementärsymboliken

4.3.1 Elden

Ett återkommande tema genom romanen är elden. Eld har betydelsen att känna sig förnöjd, älskad och beskyddad, men den kan även stå för passion, att vara passionerat förälskad (Reid 1999:56). Denver har ”en inre pyrande eld, som alltid tycktes brinna hos henne” (138). I sammanhanget kan denna eld stå för hennes beskydd av Älskade, som i tur har behov att känna sig älskad och beskyddad. Denvers pyrande eld kan symbolisera den kärlek och passion hon känner för sin syster. Elden kan också symbolisera Denvers personlighet, som passionerad.

Ett uttryck som används är att Garner, gårdsägaren på Sweet Home ”lekte med elden” (160). I sammanhanget kan detta tolkas som att Garner kunde råka illa ut om han inte förändrade sitt beteende gentemot slavar. Talesättet kan ha innebörden av att Garner gick mot lagen om han inte behandlade sina slavar som andra gör. Hans speciella behandling av slavar gick ut på att han lät slavar samarbeta med honom på gården, De fick till och med och blev uppmuntrade att tillrättavisa honom och sätta sig upp mot honom. De fick välja fru eller en häst och dessutom lära sig läsa (143). Han tillät inte heller sina söner att utnyttja de svarta kvinnorna sexuellt (160).

Sethe tänder också fyr i spisen efter skridskoåkningen ”Hon matade elden tills lågornas dans var vild och stadig” (203). Det är just under skridskoåkningen vi ser ett samband med elden: det är här Sethe känner sig förnöjd, hon har en inre eld som brinner passionerat för dotterns hemkomst. Elden finns också som en gemensam samlingspunkt då de rymmer (254). Rymningen kan symbolisera kopplingen till elden: det brinner en inre passion hos dem att fly; gemensamt för att känna sig beskyddade.

4.3.2 Vattnet

Vattnet representerar våra känslor och känslolägen (Reid 1999:13). Vatten symboliserar även våra omedvetna känslor som hålls undertryckta och under ytan döljer sig vårt ursprung, vårt fostervatten och livets vatten (Nordqvist 2001:151). Genom att se på vattnets karaktär kan man också återspegla ens egna känslor (Reid 1999:135). ”Vattnet som rann över huvudet på dem och gjorde det värre” (37). Känslorna i det här fallet är när det berättas om slaverna, svältfödda på kvinnor, iakttog Sethe och Halle när de på avstånd älskade i det vajande majsfället. Ett vattenglas står också i fokus, då Stamp Paid pratade med Paul D om en slav flicka vid namn Vashti, som tvingades till sexuella tjänster med en ung husbonde. Stamp Paid avslöjade detta för husbondens fru och man får då veta att denna fru tittar ner i ett vattenglas. Något som i sammanhanget kan tänkas symbolisera hennes känsloläge i situationen. (259).

Vattnet är enligt Jung (1995) en värld av ett svävande tillstånd, ”de domäner som tillhör allt levandes själ; där jag är både den ena och den andra, utan att kunna göra någon åtskillnad dem emellan; där jag upplever den andre i mig och den andre upplever mig som sig själv” (Jung *Arketyper och drömmar* 1995:126). Detta kan sammanlänkas med Älskades och Sethes vattenvärld, där själarna återspeglar varandra. Sethe som känner hur ”vattnet som strömmade ur henne ville aldrig ta slut. [---] det gick inte att hejda vattnet från en bristande livmoder [...]” (63). Älskade tillhör också vattenvärlden där hon ser Sethe som en av sig själv; Morrison beskriver föreningen dem emellan:

Jag är Älskade och hon är min [---] jag är inte skild från henne jag slutar ingenstans hennes ansikte är mitt ansikte och jag vill vara där hennes ansikte är och samtidigt se på det [---] Allt

är nu det är alltid nu [---] det är svårt att göra så man dör för evigt man sover lite och sen kommer man tillbaka [---] (235) kvinnan är där med ansiktet som jag vill ha [---] kvinnan med mitt ansikte [---] jag vill ha hennes ansikte [---] (236) jag ser hennes ansikte som är mitt eget [---] hennes ansikte kommer genom vattnet det är ofattbart hennes ansikte är mitt [---] jag måste ha mitt ansikte [---] jag är i vattnet [---] mitt ansikte kommer jag måste ha det [---] jag älskar mitt ansikte så mycket mitt mörka ansikte är nära mig jag vill förena mig med det [---] hon vet att jag vill förena mig [---] jag är borta nu är jag hennes ansikte mitt eget ansikte är borta [---] jag vill vara oss båda [---] ser jag ansiktet som jag förlorade det är Sethes ansikte som gick ifrån mig [---] jag ser henne le hennes leende ansikte är min rätta plats det är ansiktet som jag förlorade hon är mitt ansikte nu kan vi förenas [...] (238) Sethe är ansiktet som jag fann och förlorade i vattnet [...] När jag gick i, såg jag hennes ansikte komma emot mig och det var samtidigt mitt ansikte. Jag ville förena mig med det (239)

Morrison, *Älskade* 1988

4.4 Färgsymboliken

Färger kan ha varierande tolkningar för den enskilde individen, vilket gör att de kanske inte har samma laddning för alla och att de inte delas in på samma sätt av alla människor (Biedermann 1991:136).

4.4.1. Gult

Gult bringar budskap om pulserande energi, klokhet och intuition, kreativitet, konstnärliga egenskaper och bekräftar vår förmåga att utföra något (Reid 1999:63). Gul är en färg som återkommer under varierande omständigheter och speciellt i samband med Sethes personlighet. Gul har solens färg, och solen är också den som framkommer i olika situationer. Kulören gul kan här riktas mot Sethe som satte gula blommor på bordet på Sweet Home (33). Klokheten framkommer genom att hon sätter fram dessa blommor för att plocka bort fulheten i arbetet på Sweet Home (33). Hon gör sitt bästa för att trivas, genom att lysa upp vardagen med gula blommor.

Sethe plockar dessutom gula blommor åt Älskade (239). Det framkommer dock inte vilken sorts gul färgskiftning som dessa blommor har, utan man får utgå ifrån en egen tolkning. Reid (1999) beskriver nämligen också en annan sorts gul färg, den som är urvattnad gul och blaskig. Det är denna gula nyans som försöker tala om att man saknar energi och kanske behöver vila eller äta mer (Reid 1999:63). Det är just detta som händer Sethe i slutet av romanen, då hon är utsugen på livskraft, som dessa blommor läggs på Älskades täcke (239). Det är nu som Sethe är som svagast, utan energi och utan näring.

Den gula färgen kan också kopplas till Sethes förmåga att utföra något. Denna pulserande energi kan kopplas med Sethes inre styrka, att utföra sina handlingar själv, hur hon på egen hand hade egen kraft och styrka att ta sig själv och barnen till Bluestone Road (182). Parallellen med den gula betydelsen av intuition kan också dras till hennes modersroll: hon följer sin intuition och inser slutligen att Älskade är hennes dotter då det knäpper till och bitarna faller på plats (196). Sethe har även sytt lapptäcket vilket påvisar hennes konstnärliga och kreativa egenskaper.

4.4.2 Lavendelblått

Färgen lavendelblå är en ”andlig” färg och menar att ens undermedvetna försöker tala om för en att vara mer lyhörd gentemot andra (Reid 1999:64). Eftersom lavendel klassas som andlig, kan symboliken kopplas till Baby Suggs, som kallas ”den heliga” för att hon varje lördag leder sitt folk till Gläntan och predikar (102).

Baby Suggs ber om denna andliga färg ”Ta hit lite lavendelblått om du har” (12) då hon ligger för döden. Detta gör hon i samband med att man fått reda på, att hon inte bryr sig om hon skall leva eller dö eller att hennes två sonsöner Howard och Buglar har rymt från 124: an, det förhäxade huset. Med tanke på att lavendelblått betyder att ens undermedvetna försöker tala om för en att vara mer lyhörd mot andra så kan man här se en kontrast. I sammanhanget har man fått reda på att hon inte bryr sig, men en tolkning kan vara, att när hon vill ha färgen, så är det faktiskt det hon gör –bryr sig.

4.4.3 Orange

Orange är en stark färg som står för fart och fräs, men också att man söker uppmärksamhet, man vill vara en god vän, och man vill vara populär. Det är även en färg som står för självförtroende, att man ska hålla sitt huvud högt och att man ska ha en tro på sig själv och att man ska sätta värde på den begåvning man innehar. Men trots detta är färgen ett tecken på att fara väntar, den är en varningssymbol (Reid 1999:63).

4.4.4 Rött

Rött är en färg som står för passion, kärlek och djup vänskap, men likaväl vrede och ilska, hat och ursinne. Den betecknar energi och vitalitet (Reid 1999:63). Paul D går ”rakt in i en pöl av rött pulserande ljus” (17), när han märker att Sethe och Denver har sällskap av en ond ande. Detta röda pulserande ljus kan i sammanhanget symbolisera Spökets inestängda vrede och hat, över att ha blivit dödat av sin egen moder. Eftersom Spöket är full av energi pulserar också det röda ljuset.

När Sethe, höggravid med Denver är på flykt träffar hon Amy. En sextonårig vit flicka, som är på väg till Boston för att köpa rött sammet. Hon är hjälpsam och kärleksfull, då hon hjälper Sethe vid födseln av Denver. Denna röda sammet kan återspegla Amys personlighet (45).

Ett hjärtkramande ögonblick är när Stamp Paid ska ta sig över Licking River och upptäcker en fjäder som fastnat i båten. Till sin fasa ser han att denna fjäder dock var en liten, ullig, våt hårlock som fortfarande satt fast i en bit av sin hårbotten. I locken, ett litet rött band (202). Detta band kan ge läsaren ett underliggande budskap av vrede och ilska hos de svarta.

Det faktum att Sixo har en eldröd tunga (31) kan ge betydelsen av att han har en skarp tunga och inte är rädd för att säga sin åsikt eller gå emot andras viljor. I situationen där han inte anser sig ha stulit en gris, svarar han skolläraren, att det inte är stöld, utan det är för att förbättra herrns egendom. Om han får mat blir han en bättre arbetare, vilket gör att skolläraren får bättre arbetskraft (213). I scenen där han blir tillfångatagen och bunden vid ett träd börjar han sjunga. De vita vill få tyst på honom och slår honom i huvudet. När han vaknar till har han en hickorybrasa framför sig i vilken han ska brännas. Istället för att sjunga börjar han skratta och blir

skjuten (252). Då elden även står för passion kan det tolkas som att Sixo här har passionen att fortfarande inte tillåta sig nedslås och bli kränkt av den vite mannens makt.

Orange och rött är två färger som när de blandas övergår till färgen röd. I romanen finns ett lapptäcke med just dessa två blandade färger, ur vilka man kan dra en parallell med karaktärerna Baby Suggs, Älskade och huset i sig. Det intressanta är att, då det byter ägare, sker en märklig förvandling: skiftet av ägare ger den intressanta aspekten att färgerna ger vars en symbolik till envar karaktär: Lapptäcket tillhör i början Baby Suggs, där färgerna kan återspegla hennes karaktär som den drivande och ledande kraften bland de svarta. Det är hon som söker uppmärksamhet genom att predika, hon vill vara en god vän och öppnar sitt stora hjärta för alla (102) och hon får sitt folk att älska sig själva för vad de är (103). Varningen som dock färgen kan belysa är då Baby Suggs drabbas av högmod och vill bjuda byn på fest, då hon i andras ögon plötsligt ses som förmer än de andra. Den röda tonen symboliseras för Baby Suggs med kärlek.

Då Älskade kommer in i familjen får hon överta både Baby Suggs kammare, som detta mörka lapptäcke med de två orangeröda färgrutorna, som Sethe lägger över Älskades fötter (66). Efter tre dagar får Älskade syn på dessa orangeröda rutor och blir så fullständigt betagen i dessa urblekta orangeröda fläckar (67) att hon bara vill ha detta mörka lapptäcke hos sig när hon sover (92). Naturligtvis kan man här tolka färgen orange som en varning om Älskade. Hon är den farliga karaktären i romanen, och Sethe bör se upp för vad hennes dotter är i kraft att utföra. Det röda för Älskade står för hat och ilska.

Detta täcke ger också en inblick till själva huset då Sethe reflekterar på kvaliteten av sitt rutiga täcke (51), hon ser en liknelse med huset i det torftiga täcket. Huset, 124: an har samma skick som täcket. Hon oroar sig tydligen för att huset inte är i det skick hon skulle vilja att det var. Eftersom täcket är orangerött kan det visa på att bakom färgerna ligger det dolda känslor, insydda att ge symbolik till varje karaktär.

4.4.5 Skärt

Den varma färgen skärt (även rosa) förmedlar harmoni och förnöjsamhet och att man har något att se fram emot (Reid 1999:64). Eftersom det är Baby Suggs som begär dessa färger så kan det återspegla hennes personlighet: hon säger att om det inte finns lavendelblått så vill hon ha skärt (12). Detta kan tolkas som att hon ser fram emot något och med tanke på hur hon levat sitt liv, så är det kanske döden hon strävar efter.

4.4.6 Svart

Svart är en negativ färg som sänker humöret ända ned till botten, den förmedlar en tryckt undergångsstämning. Om svart dominerar känner man sig ledsen och det finns ingen mening med någonting (Reid 1999:65). Svart kan här endast associeras med Älskade som är ”Svart som olja [...]” (261). Talesättet att, i ögonen avspeglas själen kan här göra sig en liknelse: ögonen var stora och svarta (67) och längst in fanns det inget uttryck alls. Man kan utgå ifrån att Älskades själ i grunden är svart. Eftersom hon ska hämnas på Sethe så kan detta tyda på att Älskade förmedlar en tryckt undergångsstämning. Det är slutet, undergången, för Sethe.

Den vita trappan kan symbolisera Sethes liv; vitt kan betraktas som ett blankt papper att fylla med text, man är redo att börja med något nytt, vänder blad och börjar om, men färgen kan även betyda att det ”kommer att gå upp ett ljus”, man kommer att finna lösningen på sina problem, svaret på något man grubblat över (Reid 1999:65). Kopplingen görs här till Sethe som börjat ett nytt liv flera gånger. Hon har levt som slav, hon har rymt och börjat på nytt hos sin svärmor. Hon dödade sitt barn och har levt med detta på sitt samvete. Hon börjar ett liv ensam med Denver och Paul D kommer in i hennes liv. Till sist finner hon också svaret på det hon grubblat över, om hennes döda dotter skulle återuppstå i en annan gestalt från de döda. Hon leder också Paul D uppför trappan där de älskar i hennes sovrum. De har alltså nått sitt mål: att börja om med varandra. Denver har också en betydande roll för denna vita trappa, då den är målad för hennes skull. Även Denver börjar ju ett nytt liv då Älskade tar plats i familjen, för det är inte förrän Sethe är utsugen på liv, förrän Denver tar sig ut i ”är redo att sväljas av världen utanför verandans kant” (279)

På sidan 20 förenas tre positiva symboler (gult, blomma och trappan) i två meningar. Det är när Paul D har kommit till 124: an för att hälsa på hos Sethe. De har inte setts på arton år. Det känns som att Paul D: s och kanske också Sethes känslor beskrivs i dessa symboler. De har pulserande energi, likt den gula färgen i tapeten som beskrivs. De känner glädje över att de träffats, likt blomman i tapeten, som i det här fallet är en snödroppe. Dessutom finns denna tapet i den vita trappan, som symboliserar att man har styrka för att nå sina mål och målet är kanske vid det här tillfället kanske att de ska bli ett par.

4.5 Intertextuella röster i romanen

En del av syftet i den här studien är att undersöka om intertextualitet kan skönjas i romanen. Vi utgår också från vår frågeställning: Kan man skönja intertextualitet i romanen och vad betyder i så fall detta för romanen? I de följande styckena visar vi på de konkreta intertextualiteter vi, i *vår läsning*, har reflekterat över. Vi känner att vi även skulle ha kunnat relatera till romaner som Huckleberry Finn och Onkel Toms stuga, då dessa vilar på samma berättartradition som *Älskade*. Vi har dock valt att inte ta med dessa, då vi redan har intertextualitet med liknande romaner såsom *Rötter* och *Purpurfärgen*.

När Paul D sjunger ”Storm över Havet” (52) visar texten att den vänder sig mot Hemingways roman ”Den gamle och Havet”. Texten knyter också an till ett underliggande budskap av Hemingways valspråk ”Ensam är stark”.

I sammanhanget då Paul D drar sig till minnes om en asp i Alfred i Georgia, ”som var av sorten man skulle skära av för att piska hästen med” (246) visar texten spår av romanen *Brott och Straff* av Fjodor Dostojevskij. Likheten sammankopplas med scenen, där en häst blir brutalt misshandlad av sin ägare, vilken använder sig av en piska för att få hästen att lyda.

Genom bildspråket om ”de svartas inre djungel” (222), visar texten att den har likheter med Joseph Conrads roman *Mörkrets Hjärta*, den svarta Kongo- djungel som Conrad/Marlowe berättar om.

I sammanhanget då Älskade tänker (235), visar texten på att intonationen, tonfallet, utgörs av uppbyggnaden, utan interpunktioner eller mellanslag. Det blir som en medvetandeström, där läsaren får ta del av karaktärens osorterade tankar. Texten ger här en röst av ett tidigare verk, nämligen James Joyce och hans roman *Odysseus*, som är skriven av samma slag.

I sammanhanget då Sethe föder Denver i båten, vilken ligger i vassen på Ohiofloden (98) kan läsaren koppla denna scen med Moses i vassen. Det är också fyra stjärnor uppe. Här får texten en förbindelse med Bibeln och Jesusbarnets födelse, då de tre vise männen följde stjärnorna som ledde dem till Josef och Maria. Ytterligare en detalj, där texten vägleder läsaren till Bibeln, är då ”Baby Suggs den heliga, som leder sitt folk mot Gläntan där hon predikar och får dem att tro på sig själva (102). Kontexten visar spår av ledaren Jesus som även han ledde sina lärjungar.

När man läser om Sethe och hur hon tagit bort sina barn ”till ett ställe där dom var i säkerhet” (184) och dödar sina barn för att rädda dem från den vita mannens plågande (229), kan man säga att texten har återskapats och kan sammanlänkas till Euripides ”Medea”, som även hon dödade sina barn för att rädda dem från sin man Jasons nya hustru.

Texten ger en signal till läsaren, att den vilar på alster av samma slag, då den förklarar exteriören av ”Det grå och vita huset på Bluestone Road” (11), ”verandan” (41) och omgivningen ”ängen på andra sidan vägen (15). Signalen visar nämligen på Söderns typiska inslag. Intertextualiteten pekar på filmen (eller romanen) *Purpurfärgen* av Alice Walker. Texten från Älskade påminner om Huset i filmen (och även i romanen): det är gråvitt, har en stor äng på andra sidan vägen och en stor veranda.

Romanen ger också information om behandlingen av slaverna ”Att vilken vit som helst kunde ta hela ens jag till vad som helst som föll dem in. Inte bara driva dem att arbeta, döda eller lemlästa en, utan kränka en” (278). Texten uppvisar här en riktning till en vida känd TV- serie, *Nord och Syd*, som också gavs ut i två romaner. Handlingen utspelar sig just i Amerika och handlar om hur Nord- och Sydstaterna för krig delvis på grund av frågan om slaveriets vara eller inte vara.

Ett hjärtgripande citat i *Älskade*, är när Stamp Paid ger läsaren en inblick i Amerikas samhällshistoria, om hur de vita behandlade de svarta:

Hela städer gjorde sig kvitt negrerna, åttiosju lynchningar på ett enda år bara i Kentucky, fyra färgade skolor nerbrända, vuxna karlar pryglade som barn, barn pryglade som vuxna, svarta kvinnor våldtagna av ligisterna, egendom rövad, nackar brutna. Han kände lukten av hud, hud och varmt blod. Huden var en sak, men människoblod som kokats på ett lynchningsbål var något helt annat.

Morrison *Älskade* 1988:201

Texten visar här ett samband med TV-serien *Rötter*, baserad på romanen av Alex Haley, som väckte stor uppmärksamhet under 1980-talet. Tittaren fick en direkt inblick hur slavar behandlades av den vite mannen. De togs tillfånga på en ö, skeppades över havet fotbojade under däck, för att iland, säljas till den vite mannen och bli dennes ägodel.

Paul D: s tobaksburk av plåt ”som han hade i bröstet istället för ett rött hjärta. Locket hade rostat igen. Han ville inte bända upp det” (86). Sambandet ger här en direkt hänvisning med filmen *Pirates of the Carribean*. Scenen som utspelas, visar kaptenen som spelar orgel och tårar sköljer över hans kinder, varpå i nästkommande scen framkommer en bild av hans hjärta: det är inlåst i en plåtkista och locket på denna kista är rostigt.

Älskades utseende ”Svart som olja” (261) och ”kolsvart och blänkande” (290) visar på liknelser till en japansk skräckfilm, *The Ring* som producerades i tre delar under 2000-talet. Flickan i filmen blev dränkt i gårdsbrunnen av sin far, hon uppstår flera år senare, ur det svarta vattnet, är helt svartklädd och har svarta ögon – precis som Älskade. Men ytterligare ett samband kan hittas med 2000-talets parodier, *Scary Movie*-filmerna, där just denna flicka har fått en karaktär, liknande Älskade.

I sammanhangen då man stöter på namnet ”Sweet Home”, har texten spår av sången ”Sweet Home Alabama” vilken skrevs på 1960-talet. Texten ger här signalen till läsaren av att den härstammar från refrängen ”Sweet Home Alabama, where the skies are so blue, Sweet Home Alabama, girl I’m coming home to you”. Naturligtvis associeras texten till Paul D som kommer

hem till sin flicka, Sethe (192); Sweet Home beskrivs också med blå himlar. Namnet Sweet Home kan i romanen ses som paradoxalt, där man ser ett samband med ordspråket ”Home Sweet Home” med skillnaden att ” Det var inget Hem ljuva hem” (23) ” som om Sweet Home verkligen varit ett hem” (34).

I sammanhanget, då Paul D får vägbeskrivningen av cherokeeserna att följa de tre blommorna, bestämmer han sig för att ”Ta dagen som den kom” (247). Texten i citatet visar här, att den anspelar på uttrycket, Carpe Diem –Fånga Dagen!

Då Sethe ska bestämma sig för vad hon ska göra med Paul D, ”Fria eller förlåta” (146) alluderar texten på ett gammalt ordspråk ”fria eller fälla” som idag ofta används inom rättsväsendet.

Texten ger också läsaren uttrycket ”Spritt språngande galen” (181) vilket anspelar på dagens ordspråk ”spritt språngande naken.”

5. Diskussion

Här kommer vi att diskutera det vi kommit fram till i vår analys. Vi försöker förena symbolerna i dess sammanhang och med dess karaktärer. Vi kommer också att diskutera vilken intertextualitet vi hittat och vad den kan betyda för romanen. Detta kommer att ske under två underrubriker: Symboler och Intertextualitet.

5.1 Symboler

En del av syftet med studien är att undersöka hur symbolerna kan tolkas i romanen. En viktig aspekt när det gäller symboliken är vad Anne Heith (2006) säger: ”En knäckfråga är om det är författarens bruk av symboler som gör en text symbolisk, eller om det är läsarens tolkning att vissa inslag är symboliska som skapar symboliken” (Heith 2006:210). Detta är något som vi reflekterat över och känslan för oss i denna roman, som är tacksam att leta symboler i, är en kombination av både det ena och det andra. Vi är övertygade om att författaren medvetet använder symboler för att göra texten symbolisk. Samtidigt tror vi att vi som tolkare hittat

symboler som författaren överhuvudtaget inte har menat vara symboler i just de sammanhang, där vi satt in symbolerna. Det kan i vissa fall också vara så, att symboler vi hittat överhuvudtaget inte ämnat vara symboler för författaren.

En av studiens frågeställningar är vad de hittade symbolerna kan betyda i de sammanhang där de förekommer. En annan är hur våra symboler i romanen förknippas till de olika karaktärerna och vad detta betyder för deras personlighet. Kopplar man detta till de förhållanden som karaktärerna lever under, i slaveriets tid med ett ständigt förtryck från de vita, kommer vi fram till två teman att utgå ifrån: *förtryckta känslor och längtan efter något annat*. Genom att förena symbolerna i sammanhangen och med karaktärerna ser vi tydliga mönster med dessa teman.

Sethe är den ende karaktären som omges av gult, en färg som symboliserar en stark personlighet med pulserande energi. Denna färg och hennes träd på ryggen, som symboliserar hennes inre styrka, tolkar vi som att hon på egen hand hade kraft och styrka att ta barnen till friheten i huset på Bluestone Road. Motsatsen till detta ser vi samtidigt, då vi får reda på att hon inte har diamanter i öronen. Något som tyder på att hon inte är osårbar, vilket vi får reda på i slutet av romanen då Älskade suger all energi ur henne. Trädet kan om man vänder på det, förutom att det symboliserar en inre styrka också symbolisera att hon är vilsen i sina känslor. Skogen som omger hennes hus, talar för att så är fallet. Hennes samvete är inte rent, då det berättas hur hon lade upp sig för stenhuggaren, för att kunna få en inskription på Älskades gravsten. Hon har också vilсна känslor, då hon ”mindes de underbara suckande träden” istället för pojkarna som är upphängda där. Ett talande exempel, på hur långt det har gått, hur hopplösheten beskrivs i slavarnas vardag, som förtryckta.

Baby Suggs personlighet omges av en mängd färger, mestadels positiva. Hon ses både som den andliga, vilket lavendelblått symboliserar, som den harmoniska som skärt står för och med rött som kan stå för att hon är kärleksfull, vilket vi ser henne som. Motsatsen ser vi när hon förknippas med både orange, som finns i hennes lapptäcke och med råttor. Orange kan vara en varning för något och råttor står i förbund med djävulen. Dessa symboler sätter vi i samband med att Baby Suggs bjuder på mat i överflöd, vilket av många räknas som högmod, vilket är en synd.

Hennes karaktär fyller också efter sin död ett tomrum efter sig, vilket hennes tomma sovrumsymboliserar.

Förtryckta känslor, med mindervärdeskomplex har Paul då han ser hur tupporna tittar på honom och till och med flinar åt honom. Han har inte den önskade kampvilja, som behövs för att stå upp mot de vita. Samtidigt så är det enligt oss, inte så konstigt, då situationen med styrande vita i samhället var som den var. Han är präglad av sin livssituation. En som har passionen att stå upp mot de vita är Sixo. Den röda färgen, som vi i detta fall ser som vrede och hat omger honom ofta. Även elden förknippas med honom, vilket tyder på att det inom honom finns en passion. En passion att kunna stå emot från att bli kränkt av de vita. Något som slutar med att han avrättas. Ser man skillnaden mellan Paul D och Sixo, så är det den som erkänner att han är underkuvad, som överlever, medan den som står upp mot de vitas makt blir skjuten. Den röda färgen dyker också upp, i form av ett rött band, på en våt hårlock, fortfarande fastsittande i sin hårbotten. Något som Stamp Paid upptäcker när han ska ta sig över floden. Ett budskap av de svartas vrede och ilska mot de vita kan skönjas.

Karaktärerna längtar efter något annat, ett drägligare liv som friheten innebär. I samband med symbolen blommor så har vi analyserat det som så, att Paul D längtar efter något annat när han ska följa dessa. Han längtar till Nordstaterna, där slaveriet är förbjudet. Samma sak med båten som symboliserar Sethes flykt från Sweet Home till Bluestone Road. Hennes livsresa från det gamla till det nya. Från slaveriet till friheten. Även elden inför rymmandet symboliserar att slavarna har en passion att fly från något, till något annat. Älskade längtar tillbaka till sin mamma, att få finna glädje hos henne, vilket blommorna symboliserar. De symboliserar också Sethes längtan att få återse sina barn samlade. Trappan i huset tolkar vi som att den symboliserar Denvers resa i livet, att hon är i början av sin klättring på väg mot nya mål. Denver förknippas också med elden, vilket kan stå för hennes passionerade personlighet. Både trappan och elden ser vi som symboler för Denvers mål och längtan, att förenas med sin syster igen.

Spökandet i huset, som symboliserar Älskades själ är för att Älskade vill hämnas på sin mor. Hon är förknippad både med färgerna orange, svart och rött. Orange kan vara en varningssymbol. En varning för det svarta, som är en negativ färg, en undergångsfärg. Älskade beskrivs ha både svarta ögon och vara svart som olja. Dessa färger kan tillsammans med rött, som vi i det här fallet tolkar stå för hat och ilska symbolisera Älskades hämndbegär på modern. Något vi ser som paradoxalt. Anledningen till att Sethe har dödat Älskade är som vi ser det av ren moderskärlek. Hon förmår helt enkelt inte låta sina barn gå igenom och uppleva det liv hon själv genomlidit som slav. Under andra förutsättningar hade hon inte behövt döda Älskade. Hon är präglad av situationen. Vi ser det som ett dubbelt straff för Sethe. Älskades förtryckta känslor, som utmynnar i oärliga avsikter, som hennes stora intag av socker och sötsaker står för, drabbar henne dubbelt. Inte nog med det liv hon tvingas utstå som slav, utan också den kraft Älskade tar ifrån henne när hon väl funnit friheten.

Reid säger utifrån Jungs symboltolkning att hus kan vara liktydigt med en själ och ens kropp (Reid 1999:74). Huset i romanen kan som nämnts symbolisera Älskades själ som beskrivs som ”En varelse som grät, suckade, darrade och fick raseriutbrott”, innan hon dyker upp som förkroppsligad. Taket tolkar vi som att vara Älskades, som spöke, hjärna och huvud. Som spöke hämtar Älskade kraft i köket och som förkroppsligad hämtar hon kraft och styrka i sovrummet. Även Denver och Sethes egenskaper i deras personligheter kan förknippas med huset. Denvers besök i källaren symboliserar hennes undermedvetna med personliga känslor av både rädsla och styrka. Sethe blir, när Paul D anländer en gladare människa och faktumet att hon/de och familjen ofta befinner sig i köket, tyder på att allt är bra. Huset, Älskade, Sethe och Denver kan tolkas som att de alla är sammanflätade i en och samma själ. Detta förstärks också i romanen, där föreningen mellan Sethe och Älskade beskrivs, då symbolen vatten nämns (235-239). Vattnet är enligt Jung (1995) en värld av ett svävande tillstånd, ”de domäner som tillhör allt levandes själ; där jag är både den ena och den andra, utan att kunna göra någon åtskillnad dem emellan; där jag upplever den andre i mig och den andre upplever mig som sig själv” (Jung 1995:126).

5.2 Intertextualitet

Vi förklarar begreppet Intertextualitet i det närmaste, som en reflektion hos den enskilde läsaren, som upptäcker att texten hon läser associerar till någon annan. Men beroende på vilken text man väljer att läsa, kan denna text signalera varierande intertextualitet, eftersom texten i sig kan härstamma från olika genrer. Den ger sig alltså tillkänna beroende på vilken form av likhet den innehar, från någon annan föregående, eller i samtiden skriven text. Vi tycker också att förkunskaperna man har som läsare spelar in. Vi anser att ju mer text man har kännedom om, desto mer intertext kan urskiljas i den intertextuella kontexten. Nyttan med Intertextualitet kan vi tycka är att kunna se sambandet med andra texter; äldre texter ger sig tillkänna i nya, där de får en ny konstruktion och en ny plats, kanske till och med en ny innebörd för nästa generations läsare. Vår kunskap om texters ursprung blir därmed större. Ord, fraser och begrepp återanvänds genom historiens förlopp och föds till nya begrepp inom varierande områden. Detta har ju också betydelse för romanen, för även i denna kan man se hur författaren har använt sig av ordspråk som satts in i nya sammanhang, vilka i tur ger läsaren en skjuts in i äldre ords världshistoria.

En frågeställning, vilken vi även knippar till syftet i denna studie är om intertextualitet kan skönjas i romanen och vad detta i så fall har för betydelse för romanen. Resultatet av våra förkunskaper, det vill säga vårt litterära bagage inom litteratur och filmgenrer, ledde till att vi hittade spår av tidigare texter som signalerade sitt ursprung. Vi fann valspråk som *Carpe Diem*, *Home Sweet Home*, *Fria eller fälla* och uttrycket *Spritt språngande naken*.

Vi fann även intertextualiteter med film- och tv- genren, vilka var *Nord och Syd*, *Rötter*, *The Color Purple*; *The Ring* och *Scary Movie*- filmerna. Varför vi tog upp det sistnämnda beror på att även parodin tolkas som intertextualitet. Vi kan tycka att Älskades karaktär har satts in i ett nytt sammanhang som också kräver förkunskaper vid sidan om romanen *Älskade*.

Texten visade även oss att den innehade spår av romanen som genre: *Brott och Straff*, *Nord och Syd*, *The Color Purple*, *Odysseus*, *Den Gamle och Havet och Mörkrets Hjärta*. En liten novell kunde även spåras då texten visade oss en liten del av "Medea". Den läsare som har andra

förkunskaper kanske kan upptäcka fler intertexter än vad vi har gjort. Skillnaden ligger alltså mellan texten, dess läsare och tillika det litterära bagaget.

Betydelsen för romanen är att den sätts in i ett större sammanhang. Om man ser till de intertexter vi har fått fram, så tolkar vi det som att Morrison har tagit del av andra texter, men också att det kan vara så att andra texter eller filmer tagit del av romanen *Älskade* som intertext.

6. Metoddiskussion

Metoden som användes var närläsning, vilket går under tolkningsläran hermeneutik: att läsa en text noggrant och kritiskt, för att kunna tolka en texts innebörd. Närläsningen och upprättandet av en läslogg, som gjordes i samband med den andra läsningen av romanen, såg vi som ett måste, för att kunna hitta symbolerna och intertexterna i romanen. Vi kände att vi på så sätt kunde gå in i texten ordentligt, vilket krävs för att se vad våra begrepp betyder i sammanhanget.

Bergsten (2002) säger att det finns ett samförstånd, en kommunikation mellan texten och läsaren i vilken det krävs av läsaren att tolka texten, vad som kan tänkas sägas mellan raderna (Bergsten 2002:190). Han säger också att ingen tolkning är given, då tolkningsprocessen beskrivs och analyseras utifrån ett subjektivt perspektiv (Bergsten 2002:192). Det har varit utifrån dessa premisser som vi har analyserat romanen *Älskade*. Vi är medvetna om att symbolerna som vi hittat i sammanhanget kan andra läsare möjligtvis tolka annorlunda. Vi vill påpeka att trots att det är en gemensam subjektiv analys från vår sida, så är det samtidigt så, att symbolerna har en betydelse, att de står för något speciellt i den litteratur vi slagit upp dem i. I vissa fall kan en symbol betyda mer än en sak. Färgen rött kan t.ex. stå för passion, kärlek och djup vänskap, men samtidigt i kontrast för vrede, ilska, hat och ursinne. Det är *hur* vi tolkat de olika symbolerna i sammanhanget som ligger till grund för vår analys. Intertextualiteterna är också tagna ur ett eget litterärt bagage. Detta kan som tidigare nämnts också betraktas som subjektivt, då andra kanske inte hittat just de intertexter som vi gjort. Med tanke på vårt syfte och våra frågeställningar ser vi det som svårt att kunna göra en sådan här studie på ett annat sätt och använda oss av andra metoder än de vi använt.

7. Sammanfattning

Syftet med denna studie var att vi ville undersöka hur symboler och intertextualitet kunde tolkas i romanen *Älskade*. Vi utgick ifrån ur vilka sammanhang de olika symbolerna hittades, vad dessa kunde betyda och till vilka karaktärer de kunde förknippas till. Studien inledde vi med en presentation av författaren till romanen, Toni Morrison, vilken följdes av ett handlingsreferat av romanen. Därefter gav vi lite bakgrundshistoria om slaveriet i Amerika under 1800-talet. Metoden som användes var närläsning, vilket går under tolkningsläran hermeneutik: att läsa en text noggrant och kritiskt för att kunna tolka en texts innebörd, i detta fall symbolerna och intertexten i romanen. Vi presenterade också C. G. Jung, vilken till stor del låg som utgångspunkt i våra tankar om symboltolkning och vi presenterade två drömtolkare vilka just har Jung som förebild och hans symboltolkning som redskap i sina drömtolkningar. Vi gav också en förklaring till varför just drömböcker använts i vår analys. Senare gav vi en bakgrund till begreppet intertextualitet och vad detta kan betyda; hur det tar sig uttryck och på vad sett olika litteraturvetare förklarar begreppet utifrån deras synpunkter. Empirins omfattning sträckte sig över metodbeskrivning, genomförande och uppläggning samt urval av symboler och intertextualitet. Vi tolkade de slumpvis utvalda symbolerna, gav en förklaring till deras innebörd och förknippade dem till karaktärerna i romanen. I den del av analysen som innehåller intertextualitet utgick vi ifrån vårt eget litterära bagage och kunde höra nämnda röster, det vill säga tidigare och samtida texter ur romanen. I diskussionen tog vi upp hur vi själva har tolkat symboler och intertextualitet; om vi kunde hitta ett skönjbart mönster, eller budskap som symbolerna, genom vår tolkning, kunde frammana. Då intertextualiteten diskuterades, har vi försökt förklara varför de olika intertexterna valdes ut.

Vi anser att vi uppnått vårt syfte, då vi har undersökt hur symboler kan tolkas och då vi också har kunnat skönja intertextualitet i romanen. Resultatet vi kommer fram till, vilket också är svar på våra frågeställningar är, att när vi hittat symbolerna och satt in dem i textens aktuella sammanhang och när vi förknippat dem med romanens olika karaktärer, så kommer vi fram till ett mönster med två teman, som sammanfattar den symbolik vi har hittat. Dessa teman: *förtryckta känslor och längtan efter annat* ligger också till grund för karaktärernas aktuella livssituation och

hur det såg ut i dåtida slaverisamhället, med den vita rasens kränkande av de svarta. Vi sammankopplar också dessa teman med denna studies titelcitat: ”Den enda olycka som finns i världen är de vita” (104).

Vi hade även en frågeställning om någon form av intertextualitet kunde skönjas och vad detta kunde betyda för romanen. Intertextualiteten som del i vår tolkning, resulterade i att vi kunde sätta in romanen i ett vidare perspektiv. Analysen resulterade i att romanen till stor del anspeglar på texter av samma slag och genre, men också från andra genrer som till exempel filmer och ordspråk. Vi kan tycka att den inte bara är inspirerad av, utan också kanske själv har gett upphov till andra texter och filmer.

Källförteckning

Primärlitteratur

Morrison, Toni (1988). *Älskade*. Höganäs: Bra böcker

Sekundär litteratur

Bergsten, Staffan (red.) (2002). *Litteraturvetenskap: en inledning*. 2. Lund: Studentlitteratur

Bibeln. Gamla testamentet, 1, [(1 Mos-2 Kung)]. (2000). Stockholm: Fritzes offentliga publikationer

Biedermann, Hans (1991). *Symbollexikonet*. Stockholm: Forum

Eriksson, Leif och Lundfall, Christer (2002). *Litteratur och litteraturvetenskap*. 1. uppl. Stockholm: Almqvist & Wiksell

Englund, Boel och Ledin, Per (red.) (2003). *Teoretiska perspektiv på sakprosa*. Lund: Studentlitteratur

Harrison, Dick (2008). *Slaveri: en världshistoria om ofrihet. Från 1800 till nutid*. Lund: Historiska media

Hellspong, Lennart och Ledin, Per (1997). *Vägar genom texten: handbok i brukstextanalys*. Lund: Studentlitteratur

Holmberg, Claes-Göran och Ohlsson, Anders (1999). *Epikanalys: en introduktion*. Lund: Studentlitteratur

Hornby, A.S. (2005). *Oxford Advanced Learner's Dictionary*. Oxford: University Press.

Jung, C. G. (1992). *Människan och hennes symboler*. [Ny utg.] Stockholm: Forum

Jung, C. G. (1995). *Valda skrifter. Arketyper och drömmar*. Stockholm: Natur och kultur

Nilsen, Kaj Berseth (red.) (1998). *Att möta texten: litteraturteori och textanalys ur fyra perspektiv*. Lund: Studentlitteratur

Nordqvist, Lillebeth (2001). *Drömskolan: lär dig använda dina drömmar i vardagslivet*. Stockholm: Prisma

Reid, Lori (1999). *Förstå dina drömmar: en bok om drömtydning*. Falun: Bonnier Carlsen

Swedenborg, Lillemor (red.) (2003). *Svensk synonymordbok*. [Ny utg.] Stockholm: Norstedts ordbok

Åström, Kenneth (red.) (2008). *Termllexikon i litteraturvetenskap: från A till Ö*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur

Elektroniska källor

http://sv.Wikipedia.org/wiki/toni_Morrison Hämtat 15 april 2009

Http: www.svenskaakademin.se/web/Pristagarna.asp Hämtat 15 april 2009

<http://sv.wikipedia.org/wiki/Slav> Hämtat 15 april 2009

